

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра захисту рослин ім. А.К. Мішньова

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

**ЗАХИСТ ДЕКОРАТИВНИХ, ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН
ТА ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ
ВІД ШКІДНИКІВ
(вибірковий)**

Реалізується у межах освітньої програми

ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН

за спеціальністю 202 «Захист і карантин рослин»
(шифр, назва)

на першому рівні вищої освіти (бакалаврський)

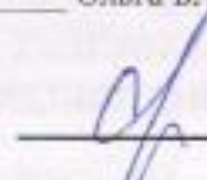
Суми - 2026

Розробник: **В.В. Півторайко**, доктор філософії (PhD), старший викладач кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри захисту рослин ім.А.К. Мішньова	протокол від <u>11.05.2026</u> № <u>15</u>
	В.п. завідувач Валентина ТАТАРИНОВА кафедри

Погоджено:

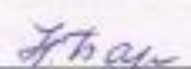
Гарант освітньої програми **Ольга БАКУМЕНКО**

Декан факультету агротехнологій та природокористування **Сергій ГОРБАСЬ**

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

член проєктної групи **Олександр ЄМЕЦЬ**

представник групи забезпечення **Валентина ТАТАРИНОВА**

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації **Гадія Гадєєвна**
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 22.06. 202_р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Захист декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників									
2.	Факультет/кафедра	Агротехнологій та природокористування / Захисту рослин ім. А.К. Мішньова									
3.	Статус ОК	Вибірковий									
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК	Захист і карантин рослин / 202 – Захист і карантин рослин									
5.	ОК може бути запропонований для (для вибіркового ОК)	-									
6.	Рівень НРК	6 рівень									
7.	Семестр та тривалість вивчення	8 семестр, 13 тижнів ЗР									
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5,0									
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Загальний обсяг годин	Контактна робота (заняття)						Самостійна робота		
			Лекційні		Практичні		Лабораторні				
			денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.	
10.	Вид контролю	іспит									
11.	Мова навчання	Українська									
12.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Півторайко Віктор Володимирович									
13.	Контактна інформація	Старший викладач кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова, кабінет 25 корпусу кафедри захисту рослин. Ел. адреса: viktor.pivtoraiko@snau.edu.ua Профайл викладача – https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-zaxistu-roslin-im-docenta-mishnova-a-k/sklad-kafedri/ Консультації: очна – щовівторка 13 ⁰⁰ -14 ⁰⁰ год; онлайн через Zoom, Viber – щосереди з 16 ⁰⁰ до 17 ⁰⁰ год.									
14.	Загальний опис освітнього компонента	Декоративні, лікарські рослини та насадження полезахисних лісових смуг є важливими складовими природних і штучних екосистем, виконуючи екологічні, господарські, рекреаційні та природоохоронні функції. Збереження їх декоративної цінності, продуктивності та довговічності значною мірою залежить від своєчасного виявлення й ефективного контролю комплексу комах-фітофагів та інших шкідливих організмів, здатних завдавати істотних економічних і екологічних збитків. Ефективний захист цих груп рослин ґрунтується на знанні видового складу шкідників, особливостей їх біології, екології, закономірностей розвитку популяцій, а також сучасних методів моніторингу, прогнозування та регулювання їх чисельності. Вибір заходів захисту повинен забезпечувати високу біологічну ефективність, бути екологічно безпечним і відповідати принципам інтегрованого захисту рослин. Дисципліна «Захист декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників» вивчає видовий склад основних шкідників декоративних, лікарських культур і деревно-чагарникових насаджень, особливості їх розвитку та поширення, а також сучасні заходи захисту.									

15.	Мета освітнього компонента	Мета: навчитися розробляти систему захисту декоративних квіткових рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників на основі знань особливостей морфології, біології та шкідливості різних видів комах-фітофагів. Завдання: вивчити основні види шкідників декоративних квіткових рослин, та полезахисних лісових смуг їх систематику, біологію, морфологію, сучасний підхід до захисту рослин від основних комах-шкідників. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - шкідників квітково-декоративних рослин та полезахисних лісових смуг, розробляти комплексні заходи з метою забезпечення дотримання належного фітосанітарного стану у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження; вміти: - застосовувати знання у практичних ситуаціях для виявлення, локалізації, ліквідувати комах-фітофагів, карантинних шкідників, регульованих шкідливих організмів за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи; - використовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку і поширення шкідників квітково-декоративних культур та полезахисних лісових смуг до господарсько невідчутного рівня на основі економічних порогів шкідливості, ефективної дії корисних організмів, природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.
16.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Пререквізити: агрозоологія, кліщі, нематоди, загальна ентомологія, основи карантину рослин, сільськогосподарська ентомологія, карантинні шкідники, моніторинг шкідників сільськогосподарських культур та організація заходів регулювання їх чисельності. Постреквізити: навчально-науково-дослідна практика; виробнича практика; атестація (виконання і захист кваліфікаційної роботи, атестаційний іспит); професійна діяльність у сфері захисту і карантину рослин.
17	Політика академічної доброчесності	Академічна доброчесність у СНАУ регулюється низкою нормативних документів, які розміщені на офіційному сайті ЗВО https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/. Ці документи визначають академічну доброчесність та містить вказівки щодо процедури, якої варто дотримуватися, коли учасник освітнього процесу порушив академічну доброчесність. Такі дії, як плагіат, видавання себе за іншу особу, шахрайство, фабрикація, фальсифікація, самоплагіат, обман, необ'єктивне оцінювання вважаються прямим порушенням академічної доброчесності та спричиняють суворі покарання: – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету (ст. 48 Закону України «Про

		освіту»). Політика курсу Здобувачу рекомендовано не пропускати заняття, мати відповідний зовнішній вигляд, старанно виконувати завдання, активно брати участь у навчальному процесі. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час за попередньою домовленістю з викладачем. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни. Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал. Активно працювати під час практичних занять, брати участь в обговорення дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови: – не пропускати навчальні заняття, не запізнюватись; – активно брати участь у навчальному процесі; – своєчасно виконувати навчальні завдання; – осмислювати, аналізувати, розуміти навчальний матеріал; – не відволікатися на сторонні справи під час занять; – з повагою ставитись до думки інших здобувачів вищої освіти; – не користуватися сторонніми гаджетами під час занять без дозволу викладача; – приділяти достатню увагу самостійній роботі; – для нарахування додаткових балів та підвищення рейтингу з дисципліни здобувачі вищої освіти можуть брати участь у наукових конференціях, підготувати наукову статтю тощо. Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоювання знань та набутих навичок на лекціях й практичних заняттях, що включає здатність здобувача вищої освіти засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань. Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення освітнього компонента за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролів. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів. Індивідуальні завдання, письмові роботи, надані з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (15 % від загальної суми балів за конкретне заняття). Інклюзивність навчального процесу для осіб з особливими потребами застосовується з урахуванням їхніх можливостей та потреб (дистанційне навчання в системі Moodle тощо).
18.	Ключові слова	Декоративні рослини, лікарські рослини, полезахисні лісові смуги, шкідники рослин, регулювання чисельності комах-шкідників.
19.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1641

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)						Як оцінюється РНД
	ПРН6 Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації,	ПРН7 Складати технологічні карти для організації заходів із захисту рослин.	ПРН11 Дотримуватися вимог законодавства у сфері захисту і карантину рослин та оперативно реагувати на зміни в законодавстві.	ПРН17 Формувати виважені рішення в процесі професійної діяльності.	ПРН18 Розуміти особливості біології та механізм поширення карантинних організмів на основі чого організовувати та застосовувати заходи щодо запобігання їх розповсюдження та знешкодження.	ПРН19 Розуміти значення і місце патогенних організмів на основі чого застосовувати дозволені законодавством методи і заходи з їх регуляції в агро та біоценозах.	
ДРН 1. Застосовувати знання у практичних ситуаціях для виявлення, локалізації, ліквідовувати комах-фітофагів, карантинних шкідників, регульованих шкідливих організмів за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.			+		+		Усне опитування та обговорення теоретичних питань із наданням зворотного зв'язку від викладача. Виконання тестових завдань для самоконтролю та поточного оцінювання із подальшим аналізом типових помилок. Захист практичних робіт Консультації щодо виконання індивідуальних завдань. Аналіз фахових текстів чи даних. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Усне самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками та уміньнями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.
ДРН 2. Використовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідників квітково-декоративних культур та полезахисних лісових смуг до господарсько невідчутного рівня на основі економічних порогів шкідливості, ефективної дії корисних організмів, природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.	+	+					Усне опитування та обговорення теоретичних питань із наданням зворотного зв'язку від викладача. Виконання тестових завдань для самоконтролю та поточного оцінювання із подальшим аналізом типових помилок. Захист практичних робіт Консультації щодо виконання індивідуальних завдань. Аналіз фахових текстів чи даних. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Усне самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками та уміньнями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.

ДРН 3. Знати шкідників квітково-декоративних рослин і та ползахисних лісових смуг та розробляти комплексні заходи з метою забезпечення дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.				+		+	Усне опитування та обговорення теоретичних питань із наданням зворотного зв'язку від викладача. Виконання тестових завдань для самоконтролю та поточного оцінювання із подальшим аналізом типових помилок. Захист практичних робіт Консультації щодо виконання індивідуальних завдань. Аналіз фахових текстів чи даних. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Усне самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками та уміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.
---	--	--	--	---	--	---	---

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл у межах загального бюджету часу								Рекомендована література
	Аудиторна робота						Самостійна робота		
	Лк		Лаб. з		Пз				
	ден.	заоч.	ден.	заоч.	ден.	заоч.	денна	заоч.	
Модуль 1. Шкідники квіткових та декоративних рослин									
Тема 1: Основні відомості про шкідників квітково- декоративних рослин.	4	-	-	-	-	-	-	-	1-12, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
Тема 2. Засоби та методи захисту квітково- декоративних рослин.	2	-	-	-	-	-	13	-	1-12, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
Тема 3. Шкідники однолітніх та дволітніх квіткових рослин та заходи захисту.	6	-	-	-	12	-	18	-	1-12, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
Модуль 2. Шкідники декоративних дерев, ползахисних лісових смуг, оранжерейних рослин та газонних трав									
Тема 4. Шкідники декоративних дерев, ползахисних лісових смуг та заходи захисту.	4	-	-	-	10	-	14	-	1-12, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
Тема 5. Шкідники оранжерейних рослин. Заходи захисту від шкідників оранжерейних рослин.	6	-	-	-	14	-	25	-	1-12, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
Тема 6. Шкідники газонних трав та заходи захисту.	4	-	-	-	4	-	14	-	1-12, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
Всього	26	-	-	-	40	-	84		

3.1. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	Тема 1. Основні відомості про шкідників квітково-декоративних рослин. 1. Загальний огляд безхребетних та хребетних тварин, що можуть пошкоджувати декоративні та квіткові рослини. 2. Комахи, як найбільш чисельні шкідники квітково-декоративних рослин.	2
2	Тема 2. Кліщі, нематоди, молюски, ссавці – шкідники квітково-декоративних рослин. 1. Кліщі рослиноїдні – шкідники квітково-декоративних рослин. 2. Нематоди та молюски – шкідники квітково-декоративних рослин. 3. Значення ссавців, як найбільш небезпечних шкідників рослин серед хребетних тварин.	2
3	Тема 3. Засоби та методи захисту квітково – декоративних рослин. 1. Видовий склад інсектицидів, що можуть використовуватись у боротьбі із шкідниками декоративних та квіткових рослин. 2. Значення рослинних та мікробіологічних препаратів у захисті декоративних та квіткових рослин, способи їх використання. 3. Техніка безпеки при роботі з пестицидами.	2
4	Тема 4. Шкідники однолітніх квіткових рослин та заходи захисту. 1. Багатоїдні та спеціалізовані шкідники однолітніх квіткових рослин, заходи захисту.	2
5	Тема 5. Шкідники дволітніх квіткових рослин та заходи захисту. 1. Багатоїдні та спеціалізовані шкідники дволітніх квіткових рослин, заходи захисту.	2
6	Тема 6. Шкідники багатолітніх квіткових рослин та заходи захисту. 1. Багатоїдні та спеціалізовані шкідники багатолітніх квіткових рослин, заходи захисту.	2
7	Тема 7. Шкідники листяних декоративних дерев та заходи захисту. 1. Комплекс шкідників листяних порід дерев з ряду рівнокрилів та перетинчастокрилів. 2. Листогризучі шкідників з ряду твердокрилих та лускокрилих, заходи по зниженню їх чисельності.	2
8	Тема 8. Шкідники хвойних декоративних дерев та заходи захисту. 1. Багатоїдні та спеціалізовані шкідники хвойних дерев, заходи захисту.	2
9	Тема 9. Шкідники оранжерейних рослин. 1. Значення специфічних умов захищеного ґрунту для розвитку шкідників оранжерейних культур. 2. Видовий склад шкідників, що пошкоджують оранжерейні культури.	2
10	Тема 10. Шкідники бромелієвих, кактусових, кальцеоларії, кали, камелії, цинерарії, колеуса, товстолистих. 1. Шкідники бромелієвих, кактусових, кальцеоларії, кали, камелії, цинерарії, колеуса, товстолистих, заходи захисту.	2
11	Тема 11. Шкідники оранжерейних рослин. Заходи захисту від шкідників оранжерейних рослин. 1. Шкідники цикламену, фатсії, фікусу, папороті, гортензії, лавру, обхідних, пальми, сантпаулії 2. Використання захисних заходів в оранжереях та теплицях. 3. Значення біологічного захисту для знищення шкідників оранжерейних культур.	2

12	Тема 12. Шкідники газонних трав. 1. Видовий склад шкідників газонних трав із різних рядів та родин. 2. Найбільш небезпечні шкідники з рядів напівтвердокрилі, війчастокрилі, твердокрилі, їх шкідливі стадії, характер пошкодження. Клопи, трипси, твердокрилі, двокрилі, рівнокрилі	2
13	Тема 13. Шкідники газонних трав з рядів двокрилі, рівнокрилі та заходи захисту. 1. Шкідники газонних трав з рядів двокрилі, рівнокрилі. 2. Основні заходи по захисту газонних трав від шкідників.	2
Разом		26

3.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Шкідники аліссуму, антирринуму, календули, айстри садової, дельфініуму.	2
2	Шкідники гвоздики садової, матіоли, шавлії, настурції.	2
3	Шкідники дволітніх квіткових рослин.	2
4	Шкідники канни, хризантеми, конвалії, крокуса.	2
5	Шкідники жоржини, лілії, гладіолуса, нарциса.	2
6	Шкідники піону, флоксів, примули, седуму.	2
7	Шкідники листяних дерев з ряду рівнокрилі, перетинчастокрилі.	2
8	Шкідники листяних дерев з ряду твердокрилі.	2
9	Шкідники листяних дерев з ряду лускокрилі.	2
10	Шкідники хвойних дерев з ряду напівтвердокрилі, твердокрилі.	2
11	Шкідники хвойних дерев з ряду перетинчастокрилі, лускокрилі.	2
12	Шкідники ахіменеса, амарилісу, антиріуму, афеландри.	2
13	Шкідники аспарагуса, аспідістри, азалії, бегонії.	2
14	Шкідники бромелієвих, кактусових, кальцеоларії, калли.	2
15	Шкідники камелії, колеуса, товстолистих, цикламену.	2
16	Шкідники фатсії, фікусу, папороті, гортензії.	2
17	Шкідники лавру, сантпаулії, пальми, орхідних.	2
18	Шкідники цитрусових, диффенбахії, драцени, гербери.	2
19	Шкідники газонних трав з рядів напівтвердокрилі, війчастокрилі, твердокрилі.	2
20	Шкідники газонних трав з рядів двокрилі, рівнокрилі.	2
Разом		40

3.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Засоби та методи захисту квітково-декоративних рослин.	13
2	Шкідники однолітніх, дволітніх, багатолітніх квіткових рослин та заходи захисту.	18
3	Шкідники декоративних дерев та заходи захисту.	14
4	Шкідники оранжерейних рослин. Заходи захисту від шкідників оранжерейних рослин.	25
5	Шкідники газонних трав та заходи захисту.	14
Разом		84

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент</u> <u>самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Застосовувати знання у практичних ситуаціях для виявлення, локалізації, ліквідовувати комах-фітофагів, карантинних шкідників, регульованих шкідливих організмів за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.	– словесні (навчальна лекція, бесіда, розповідь, пояснення, навчальна дискусія); – наочні (демонстрація, ілюстрація, презентація); – практичні (вправа, дослід, лабораторна робота); за логікою викладу (індукція, дедукція); – за рівнем пізнавальної активності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові); – інтерактивних методів навчання (інтерактивні технології колективного групового та кооперативного навчання: загальне коло, незавершені ідеї, мозковий штурм, робота в малих групах, діалог, синтез думок, спільний проект, пошук інформації, коло ідей);	16	Уважне читання конспектів і продумування проблемних питань лекцій, рішення завдань; - відвідування бібліотеки, робота з різноманітною літературою, ведення записів, конспектів; - обговорення навчального матеріалу з іншими студентами без участі викладача; - вивчення матеріалу для самостійної роботи; тестування (тест множинного вибору) з використання ПК.	26

ДРН 2. Використовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідників квітково-декоративних культур та полезахисних лісових смуг до господарсько невідчутного рівня на основі економічних порогів шкідливості, ефективної дії корисних організмів, природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.		19		28
ДРН 3. Знати шкідників квітково-декоративних рослин та полезахисних лісових смуг, розробляти комплексні заходи з метою забезпечення дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.		31		30
Всього		66		84

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

При оцінюванні за освітнім компонентом використовується безперервне оцінювання – це поєднання сумативного та формативного оцінювання. Безперервне оцінювання застосовується з метою встановлення зворотного зв'язку зі студентами та сумативного оцінювання з фіксуванням оцінок. Обов'язковою умовою є, щоб метод оцінювання дозволяв перевірити, досягнуті чи ні встановлені результати навчання. Для цього і використовуються декілька методів одночасно.

5.1. Сумативне оцінювання

Сумативне оцінювання – підбиває підсумки навчальної діяльності студента у певний момент часу, зазвичай у кінці модулів (модуль 1, модуль 2) та іспит. Сумативне оцінювання можна описати, як оцінювання по закінченні курсу, яке дозволяє визначити рівень досягнень студента, що підсумовує певний етап навчання.

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Частка у загальній оцінці	Дата складання
1.	Захист практичних занять та індивідуальне завдання. (Модуль 1. Шкідники квіткових та декоративних рослин. Теми 1-3). Презентація, доповідь.	35 балів / 35%	8 семестр, 6 тиждень
2.	Захист практичних занять та індивідуальне завдання. (Модуль 2. Шкідники декоративних дерев, полезахисних лісових смуг, оранжерейних рослин та газонних трав. Теми 4-6). Презентація, доповідь.	35 балів / 35%	8 семестр, 13 тиждень
4.	Письмовий іспит (різновид – тестовий у поєднанні з розгорнутою відповіддю на індивідуальне завдання)	30 балів / 30%	8 семестр, екзаменаційна сесія

5.1.2. Критерії оцінювання

7 семестр				
Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Захист практичних занять та індивідуальне завдання. (Модуль 1. Шкідники квіткових та декоративних рослин; Теми 1-3). Презентація, доповідь.	<21 балів	21-25 балів	26-31 балів	32-35 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті не повністю, відсутній аналіз вивченого матеріалу	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати, зроблені пропозиції щодо поліпшення та удосконалення конкретних питань, сформована своя думка та своє бачення певної проблеми
Захист практичних занять та індивідуальне завдання. (Модуль 2. Шкідники декоративних дерев, оранжерейних рослин та газонних трав ; Теми 4-6). Презентація, доповідь.	<21 балів	21-25 балів	26-31 балів	32-35 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті не повністю, відсутній аналіз вивченого матеріалу	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати, зроблені пропозиції щодо поліпшення та удосконалення конкретних питань, сформована своя думка та своє бачення певної проблеми

Письмовий іспит (різновид – тестовий у поєднанні з розгорнутою відповіддю на індивідуальне завдання)	<18 балів	18-21 бал	22-26 балів	27-30 балів
	<60% правильних відповідей Відсутність розуміння конкретних предметних теорій, парадигм, концепцій та принципів	60-74% правильних відповідей Деяке розуміння конкретних предметних теорій, парадигм, концепцій та принципів Відтворювати знання на основі безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК	75-89% правильних відповідей Розуміння специфічних теорій, парадигм, концепцій та принципів, а також розуміння більш спеціалізованих областей відтворювати знання, Безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК із деякими доказами більш широкого дослідження	90-100% правильних відповідей. Глибоке розуміння специфічних теорій, парадигм, концепцій та принципів, а також глибоке розуміння більш спеціалізованих областей Відтворювати знання, отримані поза межами безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК Вміння шукати, аналізувати, синтезувати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію

5.2. Формативне оцінювання

Формативне оцінювання є джерелом інформації про успішність засвоєння результатів навчання як для викладачів, так і для самих здобувачів. Формативне оцінювання, як правило, проводиться в ході вивчення ОК. Результати виконання здобувачами оціночних завдань допомагають викладачу при прийнятті рішень щодо характеру подальшого навчання.

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування та обговорення теоретичних питань із наданням зворотного зв'язку від викладача	Під час практичних занять упродовж семестру
2	Виконання тестових завдань для самоконтролю та поточного оцінювання із подальшим аналізом типових помилок	Після завершення вивчення окремих тем та модулів
3	Захист практичних робіт	Щотижнево, упродовж семестру
4	Консультації щодо виконання індивідуальних завдань	Після завершення вивчення модулів
5	Аналіз фахових текстів чи даних	Щотижнево, упродовж семестру
6	Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми	Щотижнево, упродовж семестру
7	Усне самооцінювання та взаємооцінювання	Після завершення вивчення окремих тем та модулів
8	Оволодіння навичками та вміннями при спостереженні	Щотижнево, упродовж семестру
9	Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань	Щотижнево, упродовж семестру

5.3. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті

Здобувачі вищої освіти можуть набувати додаткових компетентностей і результатів навчання за рахунок проходження онлайн-курсів, вебінарів, тренінгів, майстер-класів та інших заходів неформальної та/або інформальної освіти, тематика яких відповідає змісту освітнього компонента «Захист декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників».

Результати такого навчання можуть бути визнані та зараховані за окремими видами навчальної діяльності або темами дисципліни за умови документального підтвердження та встановлення їх відповідності програмним результатам навчання і компетентностям освітнього компонента. Визнання результатів здійснюється відповідно до чинного Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що діє в Сумському національному аграрному університеті. (<https://drive.google.com/file/d/1cUvzkDYn9cbJEaZKQvU5sOtxyBvB3ZTR/view>)

5.4. Розподіл балів, які отримують здобувачі під час вивчення ОК

Поточне оцінювання									Разом за модулі	Підсумкове оцінювання	Сума
Модуль 1 – 35 балів			Модуль 2 – 35 балів								
T1	T2	T3	T4	T5	T7						
7	7	21	13	14	8	70	30	100			

Розподіл балів системи ЄКТС за результатами навчання і семестрової (підсумкової) атестації у формі екзамену:

- до 70 балів – за результатами модульного контролю упродовж семестру;
- до 30 балів – за результатами семестрового (підсумкового) оцінювання.

Оцінювання самостійної роботи студента. Матеріал для самостійної роботи студентів, який передбачений в темі аудиторних занять, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться на самостійне опрацювання і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.3. Основні джерела

6.3.1. Підручники, посібники

1. Деменко В.М., Ємець О.М. Півторайко В.В. Захист декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників: навчальний посібник. Суми: СНАУ, 2026. 336 с. Рекомендовано до друку Вченою радою Сумського НАУ. Протокол № від 08.06.2026.
2. Бабич О.А., Бабич А.Г. Захист квітково-декоративних рослин від шкідників : навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2025. 300 с.
3. Пузріна Н.В., Мешкова В.Л. Шкідники і збудники хвороб деревних декоративних рослин. Частина 2 : навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2024. 219 с.
4. Пузріна Н.В., Мешкова В.Л. Шкідники і збудники хвороб деревних декоративних рослин. Частина 1 : навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2020. 527 с.
5. Пузріна Н.В., Мешкова В.Л., Миронюк В.В., Бондар А.О., Токарева О.В., Бойко Г.О. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем : навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2021. 236 с.
6. Зайцева І.А. Сільськогосподарська ентомологія : навчальний посібник. Дніпро : ДДАЕУ, 2021. 324 с.
7. Мринський І.М., Урсал В.В. Гризуни – шкідники сільськогосподарських культур, лісу і полезахисних лісонасаджень та їх природні вороги : навчальний посібник. Одеса : Олді+, 2023. 548 с.

6.3.2. Методичне забезпечення

8. Деменко В.М., Ємець О.М. Півторайко В.В. Захист декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників: навчальний посібник. Суми: СНАУ, 2026. 336 с. Рекомендовано до друку Вченою радою Сумського НАУ. Протокол №... від 08.06.2026.
9. Ємець О.М., Деменко В.М. Захист зелених насаджень: навч. посібн. Суми, СНАУ, 2023.
10. Деменко В. М., Ємець О. М., Осьмачко О.М. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Програма навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів спеціальності 202 «Захист і карантин рослин», затверджена Вченою радою СНАУ. Протокол № 12 від 02 липня 2018 р. Суми: СНАУ, 2018. 12 с.
11. Деменко В. М. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників: Навч. посіб./ В. М. Деменко, В. А. Власенко, О. М. Ємець, В. В. Кабанець. Суми. СНАУ, 2017. 392 с.
12. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Частина 1. Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт та самостійної роботи для студентів 4 курсу напряму 6.090105 «Захист рослин» денної форми навчання / В. М. Деменко, О. М. Ємець, К. О. Слабко. Суми: СНАУ, 2015. 43 с.

6.3.3. Електронні ресурси

1. Електронна енциклопедія сільського господарства. Режим доступу: <http://www2.agroscience.com.ua>
2. Система захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/246/16.pdf>
3. Бібліотечно-інформаційний ресурс СНАУ (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях, тощо). Режим доступу: <https://library.snau.edu.ua/>.
4. Інституційний репозиторій СНАУ (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, навчальні об'єкти, наукові звіти, тощо). Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/>.
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> (Київ, проспект Голосіївський, та інших бібліотек).
6. Аграрний сектор України. Режим доступу: <http://agroua.net/>

7. Серія спеціалізованого програмного забезпечення для АПК України Щорічник Енциклопедія пестицидів і агрохімікатів. Версія 9.0.6.4 DeskTop. Режим доступу: <http://www.oldis.net.ua>
8. Комахи. Фото з назвами. URL: <https://www.yandex.ua/search/>.
9. Шкідники – фото комах, опис, енциклопедія. URL: [decor-garden.com.ua>vrediteli/index.php.htm](http://decor-garden.com.ua/vrediteli/index.php.htm).

6.4. Додаткові джерела

1. Власенко В. А., Деменко В. М., Осьмачко О. М. Захист полезахисних лісових смуг від шкідників. Навчальний посібник, затверджений Вченою радою факультету агротехнологій та природокористування. Протокол № 8 від 22 травня 2018 р. Суми: СНАУ, 2018. 73 с.
2. Деменко В. М. Ентомологія: навчальний посібник / В. М. Деменко, О. М. Ємець. Суми: СНАУ, 2019. 440 с.
3. Деменко В. М. Сільськогосподарська ентомологія: навчальний посібник / В. М. Деменко, О. М. Ємець. Суми: СНАУ, 2020. 343 с.
4. Деменко В. М., Власенко В. А., Осьмачко О. М. Екологія комах. Навчальний посібник, затверджений Вченою радою факультету агротехнологій та природокористування. Протокол № 9 від 18 червня 2018 р. Суми: СНАУ, 2018. 102 с.
5. Ємець О. М., Деменко В. М. Лісова ентомологія. Навчальний посібник, затверджений Вченою радою факультету агротехнологій та природокористування. Протокол № 8 від 22 травня 2018 р. Суми: СНАУ, 2018. 207 с.
6. Ємець О.М., Деменко В.М. Загальна ентомологія: навчальний посібник (курс лекцій та самостійної роботи) для студентів спеціальності “Захист і карантин рослин”. - Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2018. Суми, 2018. 158 с.
7. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників : навч. посібник для проведення лабораторних занять і виконання самостійної роботи з вивчення дисципліни студентами у вищих аграрних закладах освіти III–IV рівнів акредитації ОС Бакалавр спеціальності „Захист і карантин рослин” / С. М. Вигера, Ч. Я. Чумак, М. М. Ключевич [та ін.]. К.: , 2016. – 146 с.
8. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Навчально- методичний посібник. Частина 1 – відкритий ґрунт. К.: НУБіП України, 2016.144 с.
9. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Навчально- методичний посібник. Частина 2 – закритий ґрунт. К.: НУБіП України, 2016.- 314 с
10. Чумак П. Я. Квітник без шкідників і хвороб / П. Я. Чумак. К.: Квіти України, 2000. 64 с.
11. Бригадиренко В. В. Основи систематики комах: Навч. посіб. – / В. В. Бригадиренко. Д.: РВВ ДНУ, 2003. 204 с.
12. Pivtoraiko V., Kabanets V., Vlasenko V. Harmful entomofauna of hemp *Cannabis sativa* L. (analytical overview). *Quarantine and Plant Protection*. 2020. Vol. 262, № 7-9. P. 20-25. DOI: 10.36495/2312-0614.2020.7-9.20-25
13. Півторайко В.В., Кабанець В.В. Ентомологічне різноманіття агроценозу конопель посівних у Лівобережному Лісостепу України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агрономія і біологія*. 2024. Вип. 55, №1. С. 129-137.
14. Pivtoraiko V., Kabanets V., Vlasenko V. Diversity of the entomocomplex of the grass stand of a hemp field in the north-eastern Forest-Steppe of Ukraine. *Scientific Horizons*. 2022. Vol. 25, №4. P. 18-29. DOI: 10.48077/scihor.25(4).2022.18-29
15. Burdulaniuk A., Rozhkova T., Tatarynova V., Bakumenko O., Yemets O., Demenko V., Pivtoraiko V., Spychak Y. Influence of anthropogenic and climatic factors on the dynamics of penetration and spread of the quarantine pest *Tuta absoluta* Meyr. in Ukraine. *Ecological Engineering & Environmental Technology*. 2025. Vol. 26, №1. P. 280-291. DOI: 10.12912/27197050/195739

16. Півторайко В.В., Кабанець В.В. Технічна ефективність інсектицидів проти *Helicoverpa armigera* (Hübner, 1808) у агроценозі промислових конопель. *Матеріали 2 міжнародної науково-практичної конференції «Science and Information Technologies in the Modern World»* (м. Афіни 21-23 травня 2025 р.) Афіни, Греція. С. 37-40. DOI: 10.70286/isu-21.05.2025.
17. Півторайко В.В., Кабанець В.В. Динаміка чисельності та шкідливості *Helicoverpa armigera* (Hübner, 1808) у конопляному полі Лівобережного Лісостепу України. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної online-конференції, присвяченої 90-річчю від дня народження Станіслава Олександровича Трибеля і Миколи Павловича Секуна «Ентомологічні читання пам'яті відомих вчених- ентомологів С.О. Трибеля і М.П. Секуна»* (м. Київ 3 червня 2025 р.). Київ, 2025. С. 78-81. DOI: 10.36495/TrybelSekun/IZR.2025
18. Півторайко В.В., Кабанець В.В. Фенологія *Helicoverpa armigera* (Hübner, 1808) у агроценозі промислових конопель Лівобережного Лісостепу України. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої ювілейним датам від дня народження фундаторів захисту і карантину рослин професорів В. Г. Аверіна, Т. Д. Страхова, Й. Т. Покозія та Є. М. Білецького «Захист і карантин рослин у XXI столітті: проблеми і перспективи»* (м. Харків 23-24 жовтня 2025 р.). Харків, 2025. С. 221-223. URI <https://repo.btu.kharkiv.ua/handle/123456789/72255>
19. Півторайко В.В. Шкідливість домінуючих комах-фітофагів генеративних органів конопель посівних. *Матеріали 4-ї міжнародної науково-практичної конференції “Science, Technology and Industry in the Digital Age”*, (м. Гамбург 22-24 квітня 2026 р.). Гамбург, Німеччина. С. 36-38. DOI: 10.70286/isu-22.04.2026.001
20. Burdulanyuk A.O., Demenko V.M. et al. Динаміка чисельності жуків-короїдів в екосистемі хвойних лісів Полісся Сумщини. *Ukrainian Journal of Ecology*, [S.l.], v. 8, n. 2, p. 95-104, апр. 2018. ISSN 2520-2138. Доступно на: http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/biol/article/view/_315/3026. Дата доступу: 16 апр. 2018. doi:http://dx.doi.org/10.15421/2018_315.

6.5. Програмне забезпечення

1. Excel.
2. Текстовий редактор Word.
3. Microsoft Office Power Point.
4. Електронна база даних з програмою «Agrobase». Веб-версія: <https://agrobasesapp.com/>
5. Програма Greenval. Веб-версія: <https://greenval.org/about>

Шановні Здобувачі!

Ви можете скористатися можливостями неформальної освіти, зокрема можливе вивчення елементів дисципліни через масові он-лайн курси, зокрема такі: «ПРОМЕТЕУС» за посиланням: <https://prometheus.org.ua/>.

ПЕРЕЛІК ПЛАТФОРМ З ВІДКРИТИМИ НАВЧАЛЬНИМИ КУРСАМИ:

- Онлайн-курси [Coursera](#)
- Онлайн-курси [Prometheus](#)
- Онлайн-курси [EdEra](#)
- Онлайн-курси [Copernicus College](#)
- Онлайн-курси [Future Learn](#)
- Український освітній онлайн-портал для вчителів [На Урок](#)
- Національна освітня спільнота [Всеосвіта](#)
- Онлайн-курси [Harvard University](#)
- Онлайн-курси [Oxford University](#)
- Онлайн-курси [BYM on-line](#)
- Онлайн-курси [АЦР](#)

Отримавши відповідні сертифікати, вам можуть бути зараховані здобуті результати навчання за темою курсу.